

**ELTE TANÍTÓ- ÉS ÓVÓKÉPZŐ KAR
NEVELÉSTUDOMÁNYI TANSZÉK**

**A BA SZINTŰ TANÍTÓKÉPZÉS
TANTÁRGYI PROGRAMJA**

2012/2013-TÓL

Tartalom

A TANÍTÓ SZAK, LEVELEZŐ TAGOZATÁNAK ÓRA-, VIZSGA- ÉS KREDITTERVE	3
BEVEZETÉS A PSZICHOLÓGIÁBA	4
FEJLŐDÉSLÉLEKTAN	6
PEDAGÓGIAI PSZICHOLÓGIA	8
CSOPORTOS PEDAGÓGIAI GYAKORLAT	10
A DIFFERENCIÁLÁS PSZICHOLÓGIÁJA ÉS PEDAGÓGIÁJA	12
NEVELÉSTÖRTÉNET	15
ÁLTALÁNOS PEDAGÓGIA ÉS DIDAKTIKA	17
NEVELÉSELMÉLET I.	20
NEVELÉSELMÉLET II.	23
ALKALMAZOTT PEDAGÓGIA	25

A TANÍTÓ SZAK, LEVELEZŐ TAGOZATÁNAK ÓRA-, VIZSGA- ÉS KREDITTERVE

PSZICHOLÓGIA 53 óra	Kredit Σ 13	I. félév	II. félév	III. félév	IV. félév	V. félév	VI. félév	VII. félév	VIII. félév	ELŐFELTÉTEL
KABL06A01 Bevezetés a pszichológiába	2	8 k								-
TBL06A01 Fejlődéslélektan	5		15 k							KABL06A01!
TBL06A02 Pedagógiai pszichológia	2			10 gyj						TBL06A01!
TBL06A03 A differenciálás pszichológiája és pedagógiája	3				10 gyj					TBL06A02! TBL06A05!
TBL06A04 Csoportos pedagógiai gyakorlat	1								10Δ m	A TBL00A10-el együtt vehető fel

PEDAGÓGIA 55 óra	Kredit Σ 15	I. félév	II. félév	III. félév	IV. félév	V. félév	VI. félév	VII. félév	VIII. félév	ELŐFELTÉTEL
KABL06A02 Neveléstörténet	3	10 k								-
TBL06A05 Általános pedagógia és didaktika	3		10 k							-
TBL06A06 Neveléstudomány I.	3			10 k						-
TBL06A07 Neveléstudomány II.	4				15 SZ					TBL06A06!
TBL06A08 Alkalmazott pedagógia	2							10 gyj		TBL06A07!

BEVEZETÉS A PSZICHOLÓGIÁBA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám/ félév	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Bevezetés a pszichológiába	8	2	k	K	I.	-

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Alapozza meg a korszerű, tudományos pszichológiai ismereteket, segítse elő a toleráns, empátikus szemléletmód kialakulását;
- ismertesse az általános és személyiségpszichológia alapjelenségeit, keltse fel az ön- és társismereti igényt;
- készítsen fel a pedagógiai munka, mint társas térben végzett interaktív tevékenység elemzésére, hatékonyságának fokozására.

TANANYAG:

- A pszichológia tárgya, területei, nézőpontjai
- A pszichológia, a pszichés jelenségek biológiai alapjai
- A személyiség fogalma, elméleti megközelítései
- A tanulást megalapozó megismerési (kognitív) folyamatok: Érzékelés – észlelés; Figyelem; Emlékezés – felejtés; Képzelet; Gondolkodás
- A tanulás pszichológiai értelmezése. A tanulás mint viselkedésváltozás. Jutalmazás és büntetés.
- Az intelligencia és a kreativitás
- Viselkedésünk mozgatórugói . A motiváció; Az érzelmek

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgató legyen tisztában a pszichológia jelentőségével a pedagógiai munkában.
- Ismerje a pszichológia főbb nézőpontjait, az általános-, személyiség- és szociálpszichológiai alapfogalmakat, elméleteket. Ismerje és használja a pszichológiai szak kifejezéseket.
- Értse a „hétköznapi pszichológia” és a tudományos pszichológia különbségét.
- Legyen tisztában az emberi természet sokféleségével.
- Legyen képes az ismeretek önálló, kritikus feldolgozására. Rendelkezzon társadalmi érzékenységgel, közösségi felelősségérzettel és feladatvállalással; valamint a másság elfogadására és toleranciára való képességgel.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Atkinson & Hilgard (2005) *Pszichológia*. Osiris Kiadó, Budapest
2. Bernáth László- Révész György (2001, szerk.): *A pszichológia alapjai*. Tertia, Budapest
3. N. Kollár Katalin- Szabó Éva (2006, szerk.): *Pszichológia pedagógusoknak*, Osiris, Budapest
4. Tóth László (2001): *Pszichológia a tanításban*. Pedellus Kiadó, Debrecen

5. V. Komlósi Annamária (1999): Nem vagy egyedül. Osiris, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. B. Lakatos Margit – Serfőző Mónika (szerk.) (1999): Pszichológia szöveggyűjtemény óvodapedagógus hallgatóknak. Trezor Kiadó, Budapest
2. Keményné Pálffy Katalin (2006): Alapozó pszichológia. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
3. Oláh Attila – Bugán Antal (2001, szerk.): Fejezetek a pszichológia alapterületeiből. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest

FEJLŐDÉSLÉLEKTAN

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám/ félév	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Fejlődéslélektan ea és szem.	15	5	K	K	II.	Bevezetés a pszichológiába!

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Értelmezze a fejlődés fogalmát, kövesse nyomon az egyes pszichés funkciók fejlődését és integrálódását a különböző életkori fázisokban.
- Ismertesse meg a fejlődést meghatározó belső és külső folyamatokat és hatásokat, valamint az egész életen átívelő fejlődés folyamatosságát.
- Ismertesse az óvoda-iskola átmenet pszichés jellemzőit, az iskolás- és serdülőkori fejlődést meghatározó belső folyamatokat és hatásokat.
- A korszerű pszichológiai tudományos ismeretek felhasználásával formáljon a gyermekek számára megfelelő pedagógiai attitűdöket.
- A tantárgyelem oktatása során elsajátított ismeretek, kialakult készségek, képességek révén a pedagógussá válást segítse.
- Fejlessze a gyermekek iránti empátiát és toleranciát.
- A szemináriumok, gyakorlatok szemléltessék, tudatosítsák a saját élményt, teremtsenek alkalmat személyes tapasztalatok szerzésére.

TANANYAG:

- A fejlődés alapjai. A fejlődés értelmezése. A fejlődés alapkérdései. A fejlődés átfogó elméletei: Freud elmélete a pszichoszexuális fejlődésről, Erikson elmélete a pszichoszociális fejlődésről, Piaget elmélete a kognitív fejlődésről
- A szocializáció alapjelenségei – a szociális tanulás formái, a kultúra jelentősége a szocializációs folyamatokban.
- Az élet kezdete – A méhen belüli fejlődés. Az újszülött képességei, jellegzetességei. Temperamentum.
- Biológiai változások, mozgás és kognitív fejlődés csecsemő- és kisgyermekkorban – a szenzomotoros szakasz
- A korai kötődés elmélete, vizsgálata, a kötődés típusai, fejlődési jelentősége kisgyermekkorban és a későbbi életévekben. Társas kapcsolatok kisgyermekkorban.
- Koragyermekkori fejlődés: Az éntudat kialakulása; az éntelődés szakaszai; a beszéd és kommunikáció fejlődése
- A nemi identitás kialakulása és változásai, a nemi szerep, nemi különbségek gyermekkorban
- Óvodáskori testi, mozgás, és érzelmi fejlődés. Ösztönök, indulatok, elhárító mechanizmusok.
- A megismerés és a társas kapcsolatok fejlődése óvodás korban – műveletek előtti szakasz
- Átmenet az iskolába; Az iskolai alkalmasság biológiai, kognitív, érzelmi és szociális tényezői;
- Kisiskoláskori kognitív fejlődés – a konkrét és formális műveleti szakasz
- Társas- és érzelmi fejlődés kisiskolás korban; Éntelődés és önszabályozás
- Erkölcsi fejlődés, szabályok, normák gyermekkorban

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgatók ismerjék a fejlődés általános jellemzőit és az ettől való eltérések sokféleségét. Rendelkezzenek pontos fogalmakkal, ismerjék és alkalmazzák a szakkifejezéseket, legyenek képesek az ismeretek önálló, kritikus képességének feldolgozására.
- Legyenek jártasak az életkori, nemi és egyéni sajátosságok felismerésében.
- Értsék a fejlődés – fejlesztés összefüggéseit. Alakuljon ki pedagógiai probléma-érzékenységük, elemző-készségük.
- Ismerjék és tudják elkülöníteni a fejlődésben az általánost és az egyedit; tekintsék mindkét jellegzetességet törvényszerűnek, törekedjenek a gyermek személyiségének pozitív szemléletére, elfogadására.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Bernáth László – Solymosi Katalin (szerk.) (1997): Fejlesztésléktan olvasókönyv. Tertia Kiadó, Bp.
2. Cole, Marlene Anderson – Cole, Jennifer S. (több kiadás): Fejlesztésléktan. Osiris, Bp.
3. Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes (több kiadás): Gyermeklélektan. Gondolat Kiadó, Bp.
4. N. Kollár Katalin – Szabó Éva (szerk.) (2004): Pszichológia pedagógusoknak. Osiris, Bp.
5. Winnicott, Donald W. (2000): Kisgyermek – család – külvilág. Animula Kiadó, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Einon, Dorothy (1999): A tanulás kezdetei. Aquila Könyvkiadó, Bp.
2. Feuer Mária (2000): A gyermekrajzok fejlesztéslélektana. Akadémiai Kiadó, Bp.
3. Gerő Zsuzsa (2002): Érzelem, fantázia, gondolkodás óvodáskorban. Flaccus Kiadó, Bp.
4. Hegedűs T. András (1997): Pszichológia. Fejlődés, nevelés, szocializáció, pedagógusok. Aula Kiadó, Bp.
5. Hidas György – Raffai Jenő – Vollner Judit (2002): Léleki köldökzsinór. Válasz Könyvkiadó, Bp.
6. Piaget, Jean – Inhelder, Bärbel (1999): Gyermeklélektan. Osiris Kiadó, Bp.
7. Ranschburg Jenő – Popper Péter (1978): Személyiségünk titkai. RTV-Minerva, Bp.
8. Ranschburg Jenő (1983): Félelem, harag, agresszió. Tankönyvkiadó, Bp. újabb kiadás
9. Ranschburg Jenő (1998): Szeretet, erkölcs, autonómia. Okker Kiadó, Bp.
10. Kolozsváry Judit (1999): A sajátos ember. Okker Kiadó, Bp.
11. Mönks, Franz J. – Knoers, Alfons M. P. (2004): Fejlesztésléktan. Urbis Könyvkiadó, Bp.
12. Vekerdy Tamás (1997): Kicsikről nagyoknak 1 – 2. Park Kiadó, Bp.

PEDAGÓGIAI PSZICHOLÓGIA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám/ félév	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Pedagógia pszichológia ea. és szem.	10	2	gyj	K	III.	Fejlesztélektan!

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Készítsen fel a pedagógiai munka pszichológiai összetevőinek, jelenségeinek és problémáinak felismerésére, megértésére.
- Pszichológiailag alapozza meg a gyerekek egyéni sajátosságaira, különbözőségeire építő adaptív pedagógiai eljárásokat.
- Fejlessze a gyerekekkel való foglalkozásban elfogadó, rugalmas és nyitott pedagógusi attitűdöket.

TANANYAG:

- A család mint rendszer. A családi élet változása, krízisek, kihívások a család életében.
- Nevelési stílusok, attitűdök a családban.
- A tanulás mint kognitív folyamat. Tanulási stílusok, tanulási stratégiák.
- A motiváció szerepe a tanulásban. Az külső értékelés hatása a motivációra. Kognitív disszonancia szerepe a tanulásban.
- Az iskolai teljesítményt befolyásoló tényezők. Szorongás, stressz, megküzdés.
- A társas megismerés, a személyészlelés folyamata a nevelésben – benyomásalakulás, attribúciós folyamatok. Az attitűdök, sztereotípiák, előítéletek. A Pygmalion-hatás.
- A társas befolyásolás jelenségei: konformitás, meggyőzés, engedelmesség a tekintélynek.
- Az osztálytermi folyamatok interakciós szempontú elemzése. A verbális és nemverbális kommunikáció jellegzetességei a tanítási órán.
- Az osztály mint csoport. Csoportdinamikai jelenségek az osztályban Az osztályon belüli kapcsolatrendszer megismerése. Szociometria módszere.
- Versengés és együttműködés az osztályban.
- A pályaválasztás pszichológiája. A pedagógus pálya sajátosságai. A pedagógus mentálhigiénije.
- Az alternatív pedagógiai elképzelések pszichológiai alapjai.

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgató tudja alkalmazni a pszichológiát saját tanítói gyakorlatában.
- Legyen képes a gyermekek megismerésére, a nevelési helyzetek, problémák kritikus elemzésére, konfliktushelyzetek megoldására, problémamegoldó technikák hatékony alkalmazására.
- Rendelkezzen az ismeretek önálló, kritikus feldolgozásának képességével.
- Legyen képes az előítélet-mentes, multikulturális és interkulturális nevelésre.
- Rendelkezzen társadalmi érzékenységgel és közösségi felelősségérzettel, a másság elfogadásával, toleranciaképességgel.
- Legyen alkalmas a gyermekek családjával, szűkebb környezetével való együttműködésre.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. B. Lakatos Margit – Serfőző Mónika (szerk.): Pszichológia, szöveggyűjtemény óvodapedagógus hallgatóknak. Trezor, Budapest, 1999, 2001
 2. Balog László – Tóth László (2005, szerk.) Fejezetek a pedagógiai pszichológia köréből. Budapest, Neumann Kht. <http://mek.oszk.hu/04600/04669/html/index.htm>
 3. Cserné Adermann Gizella: A tanári elvárások hatása a tanulók teljesítményére. Iskolakultúra. 1997/10. 14–20. o. interneten is elolvasható: <http://www.iskolakultura.hu/ikultura-folyoirat/index.htm> 1997. októberi szám
 4. Mészáros Aranka (szerk.): Az iskola szociálpszichológiai jelenségvilága. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2002.
 5. N. Kollár Katalin – Szabó Éva (szerk.): Pszichológia pedagógusoknak. Osiris Kiadó, Budapest, 2004.
 6. Tóth László: Pszichológia a tanításban. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2000.
- Vajda Zsuzsanna - Kósa Éva (2005): Neveléslélektan. Osiris, Budapest

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Mérei Ferenc (1996): Községek rejtett hálózata. Osiris Kiadó, Bp.
2. Hegedűs T. András (1997): Pszichológia (Fejlődés, nevelés, szocializáció, pedagógusok). Aula Kiadó, Bp.
3. Szító Imre (1987): Kommunikáció az iskolában. Iskolapszichológia füzetek 7. ELTE, Bp.

CSOPORTOS PEDAGÓGIAI GYAKORLAT

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám/ félév	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Csoportos pedagógiai gyakorlat I.	10	1	m	K	VIII.	-

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Fejlessze a pedagógiai munka hatékony és eredményes elvégzéséhez szükséges készségeket, erősítse a pszichológiai kulturáltságot, és formálja a kapcsolati készségeket. Keltse fel, növelje az önismeret-önnevelés igényét.
- Segítse elő a pályaszocializációt, fejlessze a felsőoktatásbeli tanulmányokhoz szükséges készségeket és képességeket.
- Csoportdinamikai történések és célzott gyakorlatok, speciális technikák alkalmazásával gyorsítsa a hallgatók ön- és társismereti tapasztalatait, fejlessze kommunikációját, empátiáját, toleranciáját, konfliktuskezelő képességét; gyakoroltassa ezeket szimulált helyzetekben és valós élmények feldolgozása során.
- Készítsen fel a pályán várható interperszonális eseményekre, és gyakoroltassa azok hatékony kezelését.

TANANYAG:

- Csoportalkotás, csoportfolyamatok, csoportdinamika
- Önismeret, énkép és énídeál, az önmegítélés pontossága
- Bizalom és önbizalom. Sikerek és kudarcok
- Mások megismerésének pszichológiai sajátosságai
- A „másság” tolerálása
- Önérvényesítés lehetőségei és határai
- Konfliktuskezelési stratégiák
- Az együttesség mint csoportos erő
- A társas hatékonyság fokozása
- Pályaválasztási motívumok. Jövőkép és elvárások.
- A pedagógus pályához szükséges készségek és képességek
- Tanulási stílusok és stratégiák

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgatók ismerkedjenek meg saját alapvető pszichés mechanizmusaikkal; alkossanak képet pl. stressztűrő képességükről, élmény-feldolgozási módjaikról, konfliktuskezelési és tanulási stratégiáikról.
- Lássák át, hogy ezen folyamatok egyéni módon zajlanak, az egyének különbözőségét gazdagítva.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Bácskai Júlia (1993): Az önismeret pszichológiája. Magazin Kiadó Bp.
2. Bagdy – Telkes (1989): Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában. Tankönyvkiadó, Bp.
3. Rudas János (2004): Delfi örökösei. Önismereti csoportok: elmélet, módszer, gyakorlat. Új Mandátum, Bp.
4. Dévai Margit (1994): Játszd meg magad! Lamin Kft. Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:-

A DIFFERENCIÁLÁS PSZICHOLÓGIÁJA ÉS PEDAGÓGIÁJA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám/ félév	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
A differenciálás pszichológiája és pedagógiája	10	3	gyj	K	IV.	Fejldéslelektan! Általános pedagógia és didaktika!

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Nyújtson szemléleti segítséget a differenciálás pedagógiájához.
- Készítse fel a leendő tanítókat az általános iskola 1-6. osztályáig a speciális oktatási-nevelési feladatok ellátására.
- Értesse meg a hallgatókkal az átlagostól eltérő fejlődésmenet, a „másfajta” személyiség szerveződés eredetét.
- Alakítsa jártasságukat a pedagógiai diagnosztika módszereiben.
- Tegye képessé őket a differenciáló bánásmód alkalmazására, az egyéni fejlesztésre, a különböző nevelési helyzetek pszichológiai elemzésére.
- Ösztönözze a hallgatókat a befogadó-integráló nevelésre-oktatásra.
- Fejlessze és mélyítse el a segítő-támogató attitűdöt az általánostól eltérően fejlődő tanulókkal és szüleikkel kapcsolatban.

TANANYAG:

Elméleti alapok

- Törvényi alapok (az 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról, a 2003. évi LXI. törvény módosításaival egybeszerkesztve)
- A gyerekek közötti különbségek megismerése
- A gyermek megismerésének módszerei
- Máság, tehetség, differenciálás, szegregáció, integráció, inklúzió
- A fejlődési problémák dimenzionális megközelítése (intenzitás, időtartam, kiterjedés)
- Fejldési zavarok (DSM – IV kategóriái szerint)
 - Szorongás, érzelmi-kapcsolati zavarok
 - Tanulási zavarok
 - Kommunikációs zavarok
 - A motoros koordináció zavarai
 - Pervazív fejlődési zavar
 - Figyelemhiány, diszruptív magatartási zavarok
 - A kiválasztás zavarai
 - Táplálkozási zavarok
 - Tic-zavarok
 - Mentális fogyatékosság
- A fejlődési zavarok megjelenési formái az iskolában
- A differenciálás mint a személyiségformálás hatékony eszköze

- A fejlődést megzavaró iskolai tényezők
- Prevenció, korrekció, kompenzáció, a megküzdés kombinált stratégiái
- A pedagógus együttműködése a szülőkkel és a segítő szakemberekkel; a segítő intézmények
- Az iskolai differenciálás hazai gyakorlata
- A differenciált óratervek elemei s az elemek kapcsolata

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgató ismerje fel:

- a differenciáló nevelés-oktatás szükségességét;
- a fejlődési zavarok pszichológiai, szociológiai, pedagógiai összefüggéseit;
- az átlagostól eltérő ütemben fejlődő gyermekeket;

Ismerje:

- a hazai közoktatás feladatait és stratégiáját, az 1 – 6. osztály nevelési, oktatási preferenciáit;
- a 6 – 12 éves korosztály differenciált személyiségformálásának folyamatát, tevékenységeit, azok tervezését, módszereit, a sajátos nevelési igényű és a hátrányos helyzetű gyermekek nevelésének specifikumait, a családdal való együttnevelés lehetőségeit; a tanulásrányítás módszereit és munkaformáit, az integrált és differenciált oktatás eszköztárát;

Legyen képes

- használni, alkalmazni pszichológiai ismereteit a tanítói munkában;
- az ismeretek önálló kritikus feldolgozására
- a nevelési helyzetek, problémák kritikus elemzésére, konfliktushelyzetek megoldására, problémamegoldó technikák hatékony alkalmazására
- a nevelő-oktató munka differenciált tervezésére, szervezésére, a tanulási folyamatok irányítására;
- a 6 – 12 éves gyermek személyiségének sokoldalú, differenciált fejlesztésére, az alapképességek és képességek kialakítására;
- a gyermekek családjával, szűkebb környezetével való együttműködésre;

Rendelkezzen

- önismerettel, együttműködési készséggel, személyi felelősségérzettel, minőség tudattal, fejlett kommunikációs képességgel;
- társadalmi érzékenységgel, közösségi felelősségérzettel és feladatvállalással;
- sikerorientáltsággal, ugyanakkor saját tevékenységének kritikus értékelésének képességével;
- csoportban való munkavégzés, a kollegialitás és a hatékony munkaszervezés készségével;
- fogadja el a másságot, rendelkezzen toleranciaképességgel.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Balogh László (2000). Tehetség és iskola, Debreceni Egyetem Kossuth Egyetemi Kiadója, Debrecen, 9-51. o.
2. Boreczky Ágnes (2009). Cigányokról másképpen. Tanulmányok az emlékezetről, a családi szocializációról és a gyerekek kognitív fejlődéséről. Gondolat Kiadó, Budapest
3. Gereben Ferencné (2009). Tanulási sikeresség – (anya)nyelvi kompetencia. In: Gyógypedagógiai Szemle 2-3.sz.

4. Girasek János (szerk.) (2007). Inkluzív nevelés – A tanulók hatékony megismerése. Kézikönyv a pedagógusképző intézmények részére. SuliNova Közoktatási – fejlesztési és Pedagógus-továbbképzési Kht., 79-90.
5. Hunyady Györgyné (szerk.) (2003). Differenciált fejlesztés – kooperatív tanulás. ELTE
6. TÓFK jegyzet
7. Rózsáné Cz. E. – Csányi Y. (és mtsai) (2003). Az integráció kihívásai – sajátos nevelési igényű gyermekek a többségi általános iskolában. In: Tanári létkérdések. Kézikönyv gyakorló pedagógusoknak, osztályfőnököknek (szerk.: Jávorka G. és mtsai). RAABE, Budapest, 2-43.
8. Torgyik Judit (2008). Multikulturális társadalom, multikulturális nevelés. In: www.shp.hu/hpc/userfiles/knye/2008_torgyik.doc
9. Vojnitsné Kereszty Zsuzsa-Kókaayné Lányi Marietta (2008). Könyv a differenciálásról. Máshonnan – máshogyan – együtt. Educatio Társadalmi Szolgáltató Társaság, Budapest 26-37., 50-66., 79-84., 123-138.
10. 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről, vonatkozó paragrafusai

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Balogh László (2000). Tanulási stratégiák, és stílusok, a fejlesztés pszichológiai alapjai. Debreceni Egyetem Kossuth Egyetemi Kiadója, Debrecen
2. B. Gaál Katalin (2010). Legyőzöm a diszlexiát! Nyelvi fejlesztő és olvasást javító segédkönyv Tinta Könyvkiadó, Budapest
3. Dékány Judit, Juhász Ágnes (2000). Kézikönyv a diszkalkulia felismeréséhez és terápiájához. Logopédia Kiadó, Budapest
4. Kagan, S. (2001). Kooperatív tanulás. Önkonet Kft., Bp.
5. Fehér M., Kiss T., és mtsai (szerk) (2005). Például. SuliNova KHT, Budapest 21-191.
6. Kassay Tibor – Bakos Lászlóné – Radóczy Gyuláné (2008). Az előítéletek csökkentése a multikulturális nevelés eszközeivel. In: Torgyik Judit (szerk.): Minden nap ünnep. Multikulturális gyakorlatok itthon. Budapest: Educatio, 71–81. o.

NEVELÉSTÖRTÉNET

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám/ félév	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Neveléstörténet	10	3	k	K	I.	—

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- alapozza meg a hallgatók történeti szemléletét a pedagógia elméletének és gyakorlatának megismeréséhez,
- mutassa be az egyetemes és a magyar nevelés- és óvodatörténet legfontosabb csomópontjait, kiemelve a legjelentősebb tényeket és összefüggéseket,
- ismertesse meg a hallgatókat a társadalmi változások és a nevelés, a közoktatás és az óvodai nevelés összefüggéseinek történeti elemzésével, annak módszereivel,
- alakítsa ki és fejlessze a hallgatók érzékenységet és készséget a pedagógiai problémák történeti szempontú megközelítésére, értelmezésére, elemzésére és értékelésére,
- nyújtson tájékoztatást a neveléstörténet alapvető forrásairól, annak öntevékeny problémátörténeti elemzéséről,
- tegye alkalmassá a hallgatókat a nyomtatott források megértésére és értelmezésére,
- erősítse a hallgatók egyetemes emberi és nemzeti értékek iránti tiszteletét.

TANANYAG:

- Az ókori keleti kultúrák nevelésügye, a görög és a római nevelés.
- A középkori nevelés fő kérdései, intézményes formái. A reneszánsz ember és világképének változásai, a reformáció és ellenreformáció iskolarendszere.
- A polgári nevelés történetének első szakasza (XVI-XVIII. század):
- Comenius és Apáczai munkásságának összehasonlító elemzése.
- Locke polgári elvei a nevelésben, Pestalozzi és Rousseau pedagógiája, a felvilágosodás pedagógiai elvei.
- A magyar alsófokú oktatás története: A népiskola és a népiskolai mozgalom fejlődéstörténete a XVI. századtól a XX. század közepéig. A 8 osztályos általános iskola fejlődése 1945-től napjainkig
- A tanítóképzés történeti alakulása hazánkban. A Budai Tanítóképző története
- Az I. és a II. Ratio Educationis. A dualizmus közoktatás politikája, Eötvös József munkássága.
- A pedagógia tudományának herbarti rendszere, Herbart és követői. A gyermektanulmány, Nagy László pedagógiája és az Új Iskola mozgalom. Claparède, Decroly és az új pedagógiai törekvések.
- A reformpedagógia fontosabb irányzatai és személyiségei, New School, Landerziehungsheim mozgalom. Montessori Maria, Rudolf Steiner és a Waldorf pedagógia, Freinet és a Jena-Plan pedagógia és hatásuk a kisgyermeknevelésre.
- Az oktatás elvei, átalakulása hazánkban 1945-től napjainkig.
- A kisgyermeknevelés kezdeti intézményei: spontán alakulatok, Oberlin tevékenysége, az első óvoda (infant school) és Robert Owen tevékenysége.
- A hazai óvodaügy alakulása (az első kisdédóvóink, az 1891. évi kisdédóvási törvény, a kisdédóvás ügye a két világháború között, a szocialista óvoda és óvodapedagógia).

- A hazai óvodapedagógia jeles képviselői (Brunsztik Teréz, Ney Ferenc, Wargha István, P. Szathmáry Károly, Peres Sándor, Péterfi Sándor stb.).
- A család és a gyermek helyzetének alakulása a különböző történelmi korokban.
- A nőnevelés története hazánkban (Brunsztik Teréz, Teleki Blanka, Karacs Teréz, Zirzen Janka, Veres Pálné stb.)

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók

- a neveléstörténet alapvető anyagát, a változás, fejlődés folyamatát kronologikusan és problémátörténeti szempontokat érvényesítve, irányát az egyes történelmi korszakokban,
- a gyermeknevelés történeti alakulásának főbb kulcsmozzanatait,
- és alkalmazzák a neveléstörténeti kutatások módszereit, legyenek képesek:
- értelmezni a pedagóguspálya professzionalizálódásának folyamatát,
- a neveléstörténeti tények szakszerű vizsgálatára, elemzésére, értékelésére,
- a mai neveléstudományi, közoktatáspolitikai problémák és eredmények történeti okainak, összefüggéseinek értelmezésére.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Mészáros István, Németh András és Pukánszky Béla (1999): *Bevezetés a pedagógia és az iskoláztatás történetébe*. Osiris, Budapest.
2. Mészáros István, Németh András és Pukánszky Béla (2004): *Neveléstörténeti szöveggyűjtemény*. Osiris, Budapest.
3. Mikonya György (2013): *Folytonosság és törés az egyetemek világában - a kezdetektől a felvilágosodásig*. Eötvös Kiadó, Budapest.
4. Németh András és Pukánszky Béla (2003): *A pedagógia problémátörténete*. Gondolat, Budapest
5. Németh András és Skiera, E. (1999): *Reformpedagógia és az iskola reformja*. Tankönyvkiadó, Budapest.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Donáth Péter (2008): *A magyar művelődés és tanítóképzés történetéből*. Trezor Kiadó, Budapest.
2. Endrődy-Nagy Orsolya: Középkor és reneszánsz – adalékok egy lehetséges gyermekképi paradigmaváltáshoz. *Gyermeknevelés*, I. évf.1. sz. 63-73. ISSN 2063-9945 letöltés ideje: 2013. május 28. http://www.tofk.elte.hu/gyermekeveles/1_szam/Endrody_kozepkor.pdf
3. Mikonya György (2006): Pedagógiai életképek az 1945 utáni magyar nevelés történetéből. In: Szabolcs Éva (szerk.): *Pedagógia és politika a XX. század második felében Magyarországon*. Eötvös József Kiadó, Budapest, 59-114.
4. Pirka Veronika (2010): Az életreform „megmentés” motívumának megjelenése a 20. Század eleji magyar pedagógiai sajtóban, a Népművelés példája alapján. *Iskolakultúra*, 7-8. Melléklet.
5. Pukánszky Béla (2001): *A gyermekkor története*. Műszaki Könyvkiadó, Budapest.

ÁLTALÁNOS PEDAGÓGIA ÉS DIDAKTIKA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám/félév	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Általános pedagógia és didaktika	10	3	k	K	II.	

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Ismertesse meg a hallgatókat az általános pedagógia és az oktatásban alapvető és aktuális – a gyakorlat szempontjából is releváns – ismeretanyagával;
- impulzusokat adjon a hallgatók saját korábbi és jelenlegi oktatási élményeinek felszínre hozásához és elemzéséhez;
- tapasztalatszerzési és "belegondolási" lehetőségeket biztosítson a praxis számukra ez idáig ismeretlen területein;
- az elmélet és gyakorlat kapcsolódási pontjainak felmutatásával fokozza a hallgatók pedagógiai érzékenységét.

TANANYAG:

- A társadalmi pedagógiai gyakorlat funkciója; a hétköznapi és a tudományos pedagógiai elmélet sajátosságai. A neveléstudomány/ok szakágai, kutatási módszerek, társtudományokkal való kapcsolatok. Legfontosabb pedagógiai folyóiratok. A pedagógiai gyakorlat és az elmélet viszonya. Szocializáció - nevelés - oktatás. Nem-professzionális és professzionális nevelés, oktatás.
- * A hazai iskolarendszer előzményei, jelenlegi állapotok. Az iskolarendszer funkciói: e funkciók kapcsolása az egyes iskolafajtákhoz, különös tekintettel a kötelező iskoláztatás megalapozó szakaszára, a társadalmi esélyegyenlőség növelésére. A közoktatás aktuális problémái.
- * A nevelés, oktatás intencionális jellege. A célok forrásai: a társadalom (az oktatáspolitikai közvetítésével); a helyi társadalom; az iskolafenntartó; az iskola koncepciója; egyes pedagógusok, csoportok; tanuló/k. A célok megjelenése a különböző dokumentumokban (alkotmány, Gyermeki Jogok Chartája, törvény, központi tanterv, helyi tanterv, a tanító napi gyakorlatához kapcsolódó tervek). A célok irányultsága: kognitív, affektív, pszichomotoros; tartalom- eszköz tudás; ismeret, jártasság, készség, képesség, attitűd. Értékek az oktatásban. A célok megfogalmazásának és elrendezésének lehetséges módjai. Egységes, szelektív és differenciált célok az oktatásban.
- Az életkori osztály mint az iskola hagyományos szociális alapegysége. Az osztály mint az oktatás szociális közege. Az osztályokba sorolás lehetséges kiindulópontjai. Koedukáció. Integráció. Az osztálybontás okai, formái, lehetőségei. Az osztálylétszám. Ugrás és bukás.
- * A tanítási óra mint az oktatás leggyakoribb időegysége, hagyományos szervezeti formája. Az órarend összeállításával kapcsolatos pedagógiai megfontolások. A tanítási órához kapcsolódó problémák és megoldások: időtartam és fáradékonyság; rituálék, sablonok; az oktatási tartalom széttagolása, mozaikszerűsége; közös és egyéni órarendek. Sajátos időkezelés az epochális és a projekt oktatásban.
- * Tanulás az osztálytermen, a szaktantermen vagy az iskolán kívül (könyvtár, múzeum, kirándulás, erdei iskola). Tanulás a tanítási órák között: otthoni tanulás; napköziotthon.

- * Az oktatás szervezési módjainak sajátosságai, alkalmazásuk lehetőségei, hatékonyságuk feltételei. A szervezési módok mint az egységesség, mint a szelekció, mint a differenciált fejlesztés eszközei.
- * Az oktatás módszerei mint a tanár és tanuló eljárásai. A módszerek kiválasztását meghatározó tényezők. A közlés. A megbeszélés. A bemutatás. A tanulók tevékenysége. A teljesítmények értékelésének módszerei. Az oktatás eszközei. Az eszközök négy "nemzedéke". Az informatika által felkínált lehetőségek.
- * A tanterv funkciója, változatai. A tananyag kiválasztásának és vertikális, valamint horizontális elrendezésének módjai. A NAT. A helyi tanterv készítése. A pályakezdő tanító a helyi tanterv készítésének folyamatában.
- * Az oktatási folyamat értelmezése. Az oktatási folyamat során megvalósuló didaktikai feladatok: adatok, élmények, tapasztalatok; elemzés; elvonatkoztatás, általánosítás; alkalmazás; rögzítés; rendszerezés; ellenőrzés, értékelés; az elsajátítás pszichikai feltételeinek biztosítása. Az oktatás menetének logikai szempontú elemzése.
- Az oktatás tervezésének napi gyakorlatban megjelenő szintjei: a tanév, a téma, a tanítási óra tervezése. Az egyes tervezési szintek sajátosságai, dokumentumai (tanmenet; tematikus terv, epochaterv, projektterv; óratervezet, óravázlat). Tervezés és megvalósítás, önreflexió, óraelemzés.
- Az iskola szerepe a társadalmi mobilitásban.
- A Nemzeti alaptanterv sajátosságai.
- A helyi tanterv mint az iskola pedagógiai programjának része.
- A helyi tanterv készítésének fő szempontjai.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók

- **ismerjék** az iskola funkcióit, a közoktatás aktuális problémáit, feladatait és stratégiáját; tartalmi szabályozásának dokumentumait; a nevelés és az oktatás társadalmi meghatározottságát, a cél- és feladatrendszer szintjeit, irányultságát;
- tudják a tanítási-tanulási folyamatot egy-egy tanítási óra keretében szakszerűen elemezni, a részfolyamatokat értelmezni;
- legyenek **tájékozottak** a tantervi műfajok területén a NAT, a kerettanterv és a helyi tanterv sajátosságait illetően;
- legyenek **képesek** arra, hogy felismerjék az oktatás módszereinek, eszközeinek, szervezési módjainak tudatos alkalmazását a tanítási gyakorlatban;
- rendelkezzenek kellő ismeretekkel az oktatás tervezésének szintjeit, azok sajátosságait, dokumentumait illetően, különös tekintettel a tanulási folyamatok irányítására, a tanulási alapkészségek, képességek fejlesztésére.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Bábosik István (2004): Neveléelmélet. Nevelés az Európai Unióban. Osiris Kiadó, Bp.
2. Golnhofer Erzsébet – Nahalka István (szerk.) (2002): A pedagógusok pedagógiája. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp.
3. Halász Gábor – Lennert Judit (szerk.) (2006): Jelentés a magyar közoktatásról. Országos Közoktatási Intézet, Bp.
4. Hunyady Györgyné – M. Nádaszi Mária (2004): Pedagógiai tervezés. Comenius Bt., Pécs
5. 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról. A 2003. évi LXI. törvény módosításaival egybeszerkesztve OKKER Kiadó, Bp., 2003. (kijelölt fejezetek)

6. A 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről (net.jogtar.hu)
7. A Kormány 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelete a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról
8. M. Nádasi Mária (2001): Adaptivitás az oktatásban. Comenius Bt., Pécs
9. Nagy Sándor (1993): Az oktatás folyamata és módszerei. Volos Kiadó, Bp.
10. Nahalka István (2002): Hogyan alakul ki a tudás a gyermekekben? Konstruktivitás és pedagógia. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp.
11. Nemzeti alaptanterv, 2003. Oktatási Minisztérium 2004.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Báthory Zoltán (1992): Tanulók, iskolák - különbségek. Tankönyvkiadó, Bp.
2. Falus Iván (szerk.) (2003): Didaktika. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp.
3. Falus Iván és mtsai (1989): A pedagógia és a pedagógusok. Akadémiai Kiadó, Bp.
4. Hunyady Györgyné – M. Nádasi Mária (szerk.) (1996): A helyi tanterv készítésétől a tanítási óráig. BTF, Bp.
5. Réthy Endréné (2003): Motiváció. Tanulás, Tanítás. Miért tanulunk jól vagy rosszul? Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp.

NEVELÉSELMÉLET I.

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám/ félév	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Neveléselmélet I.	10	3	k	K	III.	-

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- alapozza meg a hallgatók elméleti és módszertani kultúráját és pedagógiai kompetenciáját; továbbá olyan korszerű tanítói műveltséget, szemléletet és irányultságot alakítson ki, amely képessé teszi a hallgatókat a 6-12 éves tanulók nevelésére és oktatására, a nevelési feladatok hatékony megoldására;
- ismertesse a neveléselmélet alapfogalmait, alapozza meg a hallgatók tudását az iskolai értékszocializációról, a nevelési folyamat tartalmáról és szerkezetéről;
- járuljon hozzá a hallgatók pedagógiai én-képének fejlesztéséhez. Inspirálja őket a gyermekre tudatosan figyelő, neki támaszt és modellt nyújtó, az iskolai osztállyal/csoporttal hatékonyan együttműködő tanítói attitűd elfogadására, kialakítására.

TANANYAG:

- Pedagógiai elméletek. A laikus és a professzionális nevelés. A nevelésre vonatkozó hétköznapi és tudományos elméletek; az egyéni integrált pedagógiai elméletek szerveződése, jellemzői.
- A laikus nevelés legfontosabb színtere: *a család*. A család a változó világban. A család szerkezete, családtípusok, családi szerepek. Értékrendek a családban. A család funkciói. A családi és iskolai szocializáció, nevelés kölcsönhatása; a család társadalmi hatásokat szűrő és közvetítő szerepe. Kettős nevelés, kommunikáció a családdal.
- A professzionális nevelés legfontosabb színtere: *az iskola*. Alapelvek. Az iskola pedagógiai funkciói. Az iskolai szervezet tagolódása, a szervezet működéséhez kapcsolódó funkciók és előírások; a pedagógusok, a tanulók és a szülők jogai és kötelességei; az iskola működését meghatározó, belső készítésű dokumentumok (IPP, SzMSz, Házirend); az iskolák működési sajátosságai.
- A tanítói hivatás – tanítói mesterség. A tanító szakmai tudása, értékrendje, hatékonysága; a pedagógiai klíma és a nevelési eljárások összefüggései. A tanítói személyiség alakulása az iskolai munkában, a tanulók hatása a pedagógusra. A mesterségbeli tudás és az önismeret szerepe a mindennapi munkában. A pedagógus pálya etikai követelményei. A pályakezdés. Pedagógus szerepek, szerepkonfliktusok.
- Az iskolai nevelési folyamat. Jellemzői, belső szerkezete. A nevelési helyzetek komplexitása. A tanító és a gyermek a nevelés folyamatában. A nevelési folyamat sajátosságai az iskolázás kezdő és alapozó éveiben (a 6 – 12. életévig).
- A nevelés mint az értékközvetítés folyamata. Az érték fogalma a pedagógiában; az értékek típusai; hierarchiájuk. Homogén és plurális értékek, rendszerek. A Nemzeti alaptanterv értékrendszere. Az értékközvetítés folyamata és főbb tényezői. Konfrontálódás és tolerancia az értékek világában. Kortárs csoportok mint értékközvetítő közegek.
- Az egyén testi-lelki egészsége, életmódja, az élet minősége mint alapvető érték. Az egészséges életmódra nevelés aktuális feladatai és eszközei.

- Morális fejlődés és erkölcsi nevelés. A 6-12 éves gyermekek erkölcsi tapasztalatai és erkölcsi tudatosságuk fejlettsége. Az erkölcsi tudatosság és az erkölcsös magatartás összefüggése. Az erkölcsi nevelés tartalmi dimenziói. Az erkölcsi nevelés módszerei.
- A természeti és társadalmi értékeket védő és teremtő magatartás formálása. A fenntartható fejlődésre nevelés. A civil társadalom értékei: a demokrácia, az állampolgárság, a politikai kultúra.
- A műveltség mint alapérték. A műveltség korszerű értelmezése, forrásai; az iskola műveltség-átszármaztató funkciója.
- Az egyén és közösség mint érték. A közösség alakulása, fejlesztése az osztályban... Az osztályközösség és az önkormányzat. Kooperatív tanulás.
- Az esztétikai értékek világa. Az esztétikum szerepe az ember életében és a nevelésben. Az ízlés fejlesztése. Az esztétikum megnyilvánulási formái és a nevelés feladatai.

A tantárgy fogalomrendszere: egységesség és differenciálás a nevelésben, integrált és multikulturális nevelés; család, nukleáris család, nagy család, egyszülős család; iskola, iskolatípusok; az iskola szervezete, légköre, pedagógusszerepek; individuum, közösség, társas kapcsolatok; érték, szubjektív érték, erkölcs, erkölcsiség; testi-lelki egészség; műveltség; esztétikum, ízlés.

A tantárgyelem *feldolgozása* a félév folyamán csoportos- és egyéni iskolai gyakorlattal egészül ki. Az oktatás során az elméleti ismeretek elmélyítése, alkalmazása az alábbi gyakorlatok szervezésével történik: nevelési (óvodai, iskolai) helyzetek elemzése; az iskolai életet szabályozó dokumentumok elemzése (a NAT, az Iskolai Pedagógiai Program); tematikus bibliográfia, évfolyamdolgozat készítése; folyóirat-figyelés, cikk ismertetés; a szakirodalom feldolgozása, megvitatása; látogatás az alternatív iskolákban; filmek, videó-felvételek elemzése. Helyzetelemzés (Sallai Éva-Rádi Orsolya módszere alapján.)

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók

- **ismerjék** a neveléstudomány alapfogalmait, összefüggéseit;
- a legjelentősebb hazai és nemzetközi pedagógiai irányzatokat, az alternatív iskolák nevelési koncepcióját;
- az elemi szintű iskola állami dokumentumait, a nevelő-oktató munka alapidokumentumait, az iskola szervezeti tagolódását, működését, a működést meghatározó belső dokumentumokat;
- a pedagógusethika alapvető normáit,
- az iskolakezdés gyakorlati pedagógiai teendőit, legyenek képesek feltárni a gyermekek iskoláskor előtti tapasztalatait, szokásait, képességeik szintjét, legyenek tájékozottak a családokban és az óvodában preferált értékekről;
- legyenek **képesek** neveléstudományi ismereteiket szakszerűen kifejteni, és azokat a szakirodalommal, a neveléstudomány kutatási eredményeivel alátámasztani;
- előítélet-mentesen multikulturális nevelésre.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Bodonyi Edit, Busi Etelka, Hegedűs Judit, Magyar Erzsébet, Vizelyi Ágnes (2006): Család, gyermek, társadalom. In: A gyakorlati pedagógia néhány alapkérdése 5. kötet (sorozatszerk.: M. Nádasi Mária)
2. Gibbs, John (1999): Kísérlet Kohlberg és Hoffman moralitáselméletének integrációjára. In: Kulcsár Zsuzsa (szerk.): Morális fejlődés, empátia és altruizmus. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest. 193 – 235.

3. M. Nádas Mária (2006): Pedagógikum a hétköznapiakban. In: A gyakorlati pedagógia néhány alapkérdése 1. kötet (M. Nádas Mária, Hunyady Györgyné, Trencsényi László: Pedagógikum a hétköznapiakban és a művészetekben)
4. Meleg Csilla (2005): Egészségtámogató iskolai környezet. Új Pedagógiai Szemle, 11. 58-71.
5. Ollé János: Az iskola mint szervezet. In.: A gyakorlati pedagógia néhány alapkérdése 6. kötet. (sorozatszerk.: M. Nádas Mária)
6. Vargáné Fónagy Erzsébet (2003, szerk.): Neveléstudományi szöveggyűjtemény. Student Kiadó, Budapest.
7. Változatok az erkölcsi nevelésre. In: Szekszárdi Júlia (szerk., 2001): Nevelési kézikönyv nem csak osztályfőnököknek. OKI Kiadó – Dinasztia Tankönyvkiadó, Budapest.
8. Zrinszky László (2002): Neveléstudomány. Műszaki Könyvkiadó, Budapest.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Bábosik István (2004): Neveléstudomány. Nevelés az Európai Unióban. Osiris Kiadó, Budapest.
2. Bagdy Emőke – Telkes József (1988): Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában. Tankönyvkiadó, Budapest.
3. Cziike Bernadett (1997, szerk.): Fejezetek az alternatív nevelés gyakorlatából. OPKM, Budapest.
4. Gordon, Thomas (1994): Tanítsd gyermeked önfegyelmre, Studium Effektive, Bp.
5. Golnhofer Erzsébet – Nahalka István (2001, szerk.): A pedagógusok pedagógiája. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
6. Hunyady Zsuzsa (2003): Társas kapcsolatok az iskolai közösségben. In: Bábosik, István – Olechowski, Richard (szerk.): Tanítás-tanulás-értékelés. Peter Lang, a tudományok európai kiadója, Wien 151 – 167.
7. Kereszty Zsuzsa – Tordáné Hajabács Ilona (1993, szerk.): Több út. Alternativitás az iskolázás első éveiben. BTF, Budapest.
8. Khan-Svik, Gabriele (2003): Az iskola a „multikulturális” társadalomban. In: Bábosik, István – Olechowski, Richard (szerk.): Tanítás-tanulás-értékelés. Peter Lang, a tudományos európai kiadója, Wien 38 – 61.
9. Klein Sándor – Farkas Katalin (1987): A fegyelmről. Neveléstudomány és iskolakutatás. VI. évf. 2. sz. 23-74.
10. Mészáros Aranka (2000, szerk.): Az iskola szociálpszichológiai jelenségvilága. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest.
11. Szekszárdi Júlia (2001, szerk.): Nevelési kézikönyv nem csak osztályfőnököknek. OKI Kiadó-Dinasztia Tankönyvkiadó, Budapest.

NEVELÉSELMÉLET II.

A tantárgy neve	Kontakt óraszám/ félév	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Neveléstudomány II.	15	4	sz	K	IV.	Neveléstudomány I.!

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Építse tovább a hallgatók elméleti és módszertani kultúráját;
- a Neveléstudomány I. tantárgyakra épülve alapozza meg a hallgatók tudását az iskolai nevelés módszereiről, eljárásairól;
- járuljon hozzá a hallgatók pedagógiai én-képének fejlesztéséhez. Inspirálja őket a gyermekekre tudatosan figyelő, neki támaszt és modellt nyújtó, az iskolai osztállyal/csoporttal hatékonyan együttműködő tanítói attitűd elfogadására, kialakítására.

TANANYAG:

- A nevelés eszközrendszere. A személyiségformálás direkt és indirekt módszerei. Szociális technikák. A személyesség, az intimitás, a bizalom, az elfogadás szerepe a tanító és gyermek kapcsolatában.
- Fegyelem és önfegyelem. A fegyelem szintjei: tekintélyelvű fegyelem, tudatosan elfogadott viselkedési normák betartása, közösen kialakított rend, belső önfegyelem. Az iskolai fegyelem/figyelemzetlenség. Az önfegyelemre nevelés.
- Konfliktusok az iskolában. A konfliktusok szerepe a pedagógiai folyamatban; lehetséges megoldási módjaik. A konfliktuskezelés tanítása-tanulása.
- A nevelés eredményessége. A nevelés tervezésének lehetősége és szükségessége: a tervezés szintjei. Az osztályfőnök, osztálytanító kitüntetett szerepe a nevelés hatásrendszerének megtervezésében.
- A nevelés eredményeinek vizsgálata. A viszonyítás mint az eredményvizsgálat lényege. A mérés és becslés az eredményvizsgálatban. Nevelési mutatók egyéni és csoport szinten.
- Az iskola munkájának minősége. A minőség fogalma a pedagógiai munkában; a minőség biztosítása; minőségbiztosítási koncepciók, eljárások.
- A neveléstudományi kutatás paradigmái; a kutatás folyamata; a kutatás módszerei; az adatok kvalitatív és kvantitatív elemzése, az adatok bemutatása; elsődleges eredmények; az eredmények értelmezése, összevetése a hipotézissel; a pedagógiai konzekvenciák megfogalmazása.
- Egy empirikus vizsgálat megtervezése és lebonyolítása, feldolgozása.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók

- **ismerjék** a személyiségformálás közvetlen és közvetett hatásrendszerét,
- a nevelés tervezése, szervezése és eredményessége megállapításának lehetséges módjait,
- ismerjék fel és legyenek **képesek** az iskolai konfliktusok elemzésére, tudjanak megoldási terveket készíteni, gyakorlati képzésük során próbálják ki azokat.

A hallgató

ismerje

- a pedagógiai kutatás célját, a lehetséges kutatási stratégiákat;
- a kutatási módszereket és
- a feldolgozási eljárásokat;

legyen **képes**

- önállóan beszámolni kutatási eredményeket közzé tevő szakcikkekről;
- oktatói segítséggel pedagógiai témák, problémák kutatására, illetve különböző eredményvizsgálatok elemző-értékelő bemutatására, összegzésére.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Falus Iván és mtsai (2000): Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe. Műszaki Könyvkiadó, Budapest.
2. Gordon, Thomas (1989): T.E.T. A tanári hatékonyság fejlesztése. Gondolat Kiadó, Budapest.
3. Hunyady Györgyné – M. Nádaszi Mária (2004): Pedagógiai tervezés. Comenius Bt., Pécs.
4. Katona Nóra – Szító Imre (1988): Az iskolai fegyelem pszichológiai kérdései. In: Porkolábné Balogh Katalin (szerk.): Iskolapszichológia. Tankönyvkiadó, Budapest, 196 – 216.
5. Kósáné Ormai Vera (1998): A mi iskolánk. AduPrint Kiadó, Budapest.
6. Szabolcs Éva (2001): Kvalitatív kutatási metodológia a pedagógiában. Kutatás-módszertani kiskönyvtár. Műszaki Könyvkiadó, Budapest.
7. Szekszárdi Ferencné (1992): Gyermekek – tanítók – szülők. Tanítók Kiskönyvtára 4. IFA-MKM-BTF, Budapest.
8. Szekszárdi Júlia (2002): Konfliktusok pedagógiája. Veszprémi Egyetemi Kiadó, Veszprém.
9. Vargáné Fónagy Erzsébet (2003, szerk.): Nevelélméleti szöveggyűjtemény. Student, Budapest.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Falus Iván – Ollé János (2000): Statisztikai módszerek pedagógusok számára. OKKER Kiadó, Budapest.
2. Falus Iván – Ollé János (2008): Az empirikus kutatások gyakorlata. Adatfeldolgozás és statisztikai elemzés. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
3. Gordon, Thomas (1994): Tanítsd gyermeked önfegyelemre. Studium Effektive, Budapest.
4. Hunyady Györgyné – Szekszárdi Júlia (1998): Konfliktusok az iskolában. Budapesti Tanítóképző Főiskola Továbbképző Füzetek 4. Budapest.
5. Mészáros Aranka (2000, szerk.): Az iskola szociálpszichológiai jelenségvilága. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest.
6. Sántha Kálmán (2009): Bevezetés a kvalitatív pedagógiai kutatás módszertanába. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest.

ALKALMAZOTT PEDAGÓGIA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám/ félév	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Alkalmazott pedagógia	10	2	gyj	K	VII.	Összevont pedagógia – pszichológia szigorlat!

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Tegye képessé a hallgatókat az eddig tanult elméleti ismeretek (pedagógia, pszichológia, tantárgypedagógiák) rendszerbe foglalására, a gyakorlatok tapasztalatainak felhasználására és kiegészítésére.
- Nyújtson alapvető felkészítést a 6-12 éves korosztály differenciált nevelésére és oktatására a tanórákon túl is, valamint az órán kívüli speciális programok megszervezésére.
- Alakítson jártasságokat az egésznapos nevelőmunka területein: a napköziotthon, az iskolaotthon és más nevelési koncepciók, eljárások megszervezésében és irányításában: az életmódalakításban, a tanulásiirányításban és a szabadidő kulturált alakításában, valamint a gyermekközösség fejlesztésében.
- Alakítson ki pozitív viszonyt e feladatkörökkel és tevékenységekkel kapcsolatban, és biztosítsa a pedagógiai tudatosság érvényesülését a tanórán kívüli nevelőmunkában is.
- Irányítsa rá a figyelmet a hátrányos helyzetű tanulókra, a gyermekvédelmi munka intézményi gyakorlatára, a segítő szolgálatokra.
- Készítsen fel az osztályfőnöki munka végzésére, a családdal való együttnevelésre.

TANANYAG:

- Az osztályfőnöki óra. Az osztályfőnöki óra tervezésének, szervezésének, vezetésének módszerei. Az indirekt irányítás technikái és lehetőségei az osztályfőnöki munkában. Az osztályfőnöki munka tervezése. A szülői ház bevonása az iskolai programokba. A szülői szervezetek és az iskolavezetés kapcsolatrendszere.
- Együttműködés a családdal, a kollégákkal, az iskolán belüli és kívüli nevelési tényezőkkel; a segítő szakmák képviselőivel. A nevelőhatások koordinálása. Szülői értekezlet. A nevelőmunka tervezése. A család és az iskola intézményesült kapcsolatrendszere, az együttműködés tartalma és szervezeti lehetőségei. Feszültségek, konfliktusok és feloldási módok a kapcsolatban.
- A gyermek-, az ifjúság- és a családvédelem intézményi hátterének megismerése. A pedagógiai feladatok rendszere. A nevelési tanácsadók, a családsegítő szolgálatok és a gyermekjóléti szolgálatok feladatainak speciális jellemzői.
- A különböző társadalmi helyzetű gyerekek és szülők viszonya az iskolához mint intézményhez. A különböző cigány csoportokhoz tartozó szülők és gyerekek kapcsolata az iskolával. Az együttműködés speciális módjai.
- A tananyag feldolgozása szeminárium keretben (az elméleti ismeretek felelevenítése és az erre épülő speciális módszerek megismertetése, szakirodalom megbeszélése) és egyéni feladatok megoldásával (tapasztalatgyűjtés, folyamat- és tevékenységtervezés valamint szakirodalom-feldolgozás) történik. Egyhetes iskolai gyakorlaton a tanult ismeretek alapján mikrotanítást végeznek a hallgatók.

- A tantárgy fogalomrendszere: iskolaszék, kisebbségi státus, romakultúra, szülői munkaközösség, szülői szervezet; játék; dramatizálás; drámajáték, rekreáció, napközi, fejlesztő napközi, tanórai és szabadidős tevékenység; hátrányos helyzet, gyermekvédelmi feladatok, segítő szervezetek, gyermekjóléti szolgálat, családsegítő szolgálat, veszélyeztetettség.

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgató legyen képes elméleti ismereteinek gyakorlati alkalmazására, a gyakorlat elemzésére, ismerje a korszerű tanulásirányítás (tanulás tanítása, önellenőrzés) módjait, a differenciált és az egyéni különbségeket is figyelembevevő tevékenység szervezés lehetőségeit.
- Tudja alkalmazni a gyermekközösség megismerésének és fejlesztésének módszereit.
- Ismerje az osztályfőnöki, a napköziotthoni és iskolaotthoni nevelőmunka speciális és állandó feladatait és tevékenységrendszerét.
- Ismerjen szabadidős tevékenységeket, technikákat.
- Legyen tájékozott a szakirodalomban.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Bagdy Emőke – Telkes József (1988): Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában. Tankönyvkiadó, Bp. 165 – 289.
2. Bábosik István (1997): A modern nevelés elmélete. Telosz Kiadó, Bp.
3. Báthory Zoltán (1992): Tanulók, iskolák, különbségek. Tankönyvkiadó, Bp.(Okker Kiadó, 1997.)
4. Buda Béla (1986): A pedagógus és a tanuló kapcsolata. (Nevelési és terápiás lehetőségek.) In: A személyiségfejlődés és a nevelés szociálpszichológiája. Tankönyvkiadó, Bp. 206 – 243.
5. Cziike Bernadett (szerk.) (1997): Fejezetek az alternatív nevelés gyakorlatából. BTF, Bp.
6. Copley, Arthur J. (1983): Tanítás sablonok nélkül. Tankönyvkiadó, Bp. (Pszichológia nevelőknek)
7. Cseh-Szombathy László (1979): Családszociológiai problémák és módszerek. Gondolat, Bp.
8. Erikson, Erik H. (2002): Gyermekkor és társadalom. Osiris Kiadó, Bp.
9. Feuer Mária – Popper Péter (szerk.) (1992): Gyerekek, szülők, pszichológusok. Akadémiai Kiadó, Bp.
10. Fülöp Márta (2001): A versengés szerepe. Új Pedagógiai Szemle 11.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Hegedűs Judit (2003): Gyermek és ifjúságvédelem. In: Hátrányok és stratégiák. (szerk.: Ronkoviczné Faragó Eszter) Trezor Kiadó, Bp. 9 – 39.
2. Hunyady Györgyné – Szekszárdi Júlia (1998): Konfliktusok az iskolában. BTF, Bp.
3. Kereszty Zsuzsa (1984): Bevezetés az egésznapos nevelésbe. Tankönyvkiadó, Bp.
4. Kereszty Zsuzsa – Pólya Zoltán (2002): Csenyéte antológia. Gandhi Gimnázium, Pécs
5. Kozéki Béla (1996): Önállóság, önfegyelem, autonómia. Tankönyvkiadó, Bp. (Pszichológia nevelőknek)
6. Németh András (1997): Nevelés, gyermek, iskola. Eötvös Kiadó, Bp.
7. Pukánszky Béla (szerk.) (2003): Két évszázad gyermekei. Eötvös József Könyvkiadó, Bp.
8. Ranschburg Jenő (2001): A gyermek anyagi helyzetének és a magatartásának összefüggései. Fejlesztő Pedagógia 6.